

ЗМІСТ ПРАВА НА СВОБОДУ ВИРАЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ

Ю.Ю . Крупа,

студентка 5 курсу юридичного факультету

Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Право на свободу вираження поглядів становить одну з найістотніших цінностей демократичного суспільства. Воно знайшло своє закріплення у міжнародних нормах з прав людини, а також у національних конституціях.

Принципи і норми, що спрямовані на правове закріплення права на свободу вираження поглядів, виходять з того, що у демократичному суспільстві повинна забезпечуватись гарантія цього права.

Свобода вираження поглядів є фундаментальною умовою існування демократичного суспільства та вільного розвитку особистості. Але, незважаючи на суттєве значення права на свободу вираження поглядів у

правовій державі та демократичному суспільстві, юридична наука не містить одностайного визначення поняття і змісту цього права. Пояснюється це, перш за все, тим, що зазначене право по-різному визначається у нормах міжнародного права та національного законодавства.

Так, ст. 34 Конституції України проголошує: «Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження поглядів і переконань». Таким чином, національне законодавство розрізняє право на свободу думки, право на свободу слова та право на вільне вираження поглядів. Ст. 19 Загальної декларації прав людини, ст. 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права та ст. 10 Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод закріплюють право на свободу вираження поглядів, і до елементів якого відносять вільний обіг інформації.

Серед вчених також немає єдності у думках стосовно поняття та змісту права на свободу вираження поглядів.

На думку П. Рабіновича, зміст свободи думки і слова полягає в тому, що ніхто не може заборонити людині дотримуватися своїх думок, певним чином відображати об'єктивну дійсність у своїх уявленнях та публічно висловлювати ці матеріалізовані в мові відображення, як погляди і переконання. Однак, такий підхід не враховує особливостей, згідно з якими право на свободу вираження поглядів є більш ширшим і включає в себе свободу думки і слова.

За визначенням Д. Мутагірова, свобода вираження поглядів передбачає право шукати, отримувати і поширювати ті або інші думки, міркування, оцінки, відомості. Коли людина ділиться своїми судженнями, оцінками, відомостями з будь-ким або дізнається про думки, оцінки інших людей через засоби масової інформації і комунікації, реалізується її право на свободу інформації та комунікації. Як зазначає автор, мова у такому випадку йде не про одне право, а про сукупність прав.

На противагу цій точці зору С. Кашкін характеризує право на свободу вираження поглядів і свободу інформації як одне ціле, зазначаючи при

цьому, що воно включає в себе і свободу слова. Аналізуючи практику Європейського суду з прав людини стосовно розгляду справ по ст.10 Конвенції, С. Іващенко зазначає, що ч.1 ст.10 не обмежується тільки захистом свободи слова, усного або письмового. Дія статті поширюється також на сферу живопису, образів, дій, пов'язаних з вираженням ідей або передачею інформації, а в деяких випадках – навіть на форму одяжі. Авторка також підкреслює, що захисту підлягає і форма, в якій виражена інформація та ідеї. На нашу думку, остання позиція є більш обґрунтованою.

У зв'язку з вище викладеним можемо визначити наступні елементи, які складають зміст права на свободу вираження поглядів:

- можливість вільно збирати, одержувати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію та ідеї будь-якими засобами та в будь-який спосіб, без втручання держави і незалежно від кордонів, за винятком випадків, спеціально передбачених законом;

- вільне виявлення своїх думок, переконань, раціоналізованих почуттів, установок, орієнтацій, концепцій тощо, можливість їх дотримуватися;

- можливість використання будь-яких засобів вираження думки – як традиційних (усних, письмових, образотворчих тощо), так і сучасно-технічних.

Таким чином, право на свободу вираження поглядів є одним із невід'ємних прав людини і громадянина. Його зміст становить певна сукупність взаємопов'язаних і невід'ємних елементів.

Науковий керівник: А.О. Червяцова